

Food and Agriculture Organization
of the United Nations

European Bank
for Reconstruction and Development

FAO YATIRIM MERKEZİ

SÜRDÜRÜLEBİLİR GIDA VE TARIM İÇİN
YATIRIM ÇÖZÜMLERİ

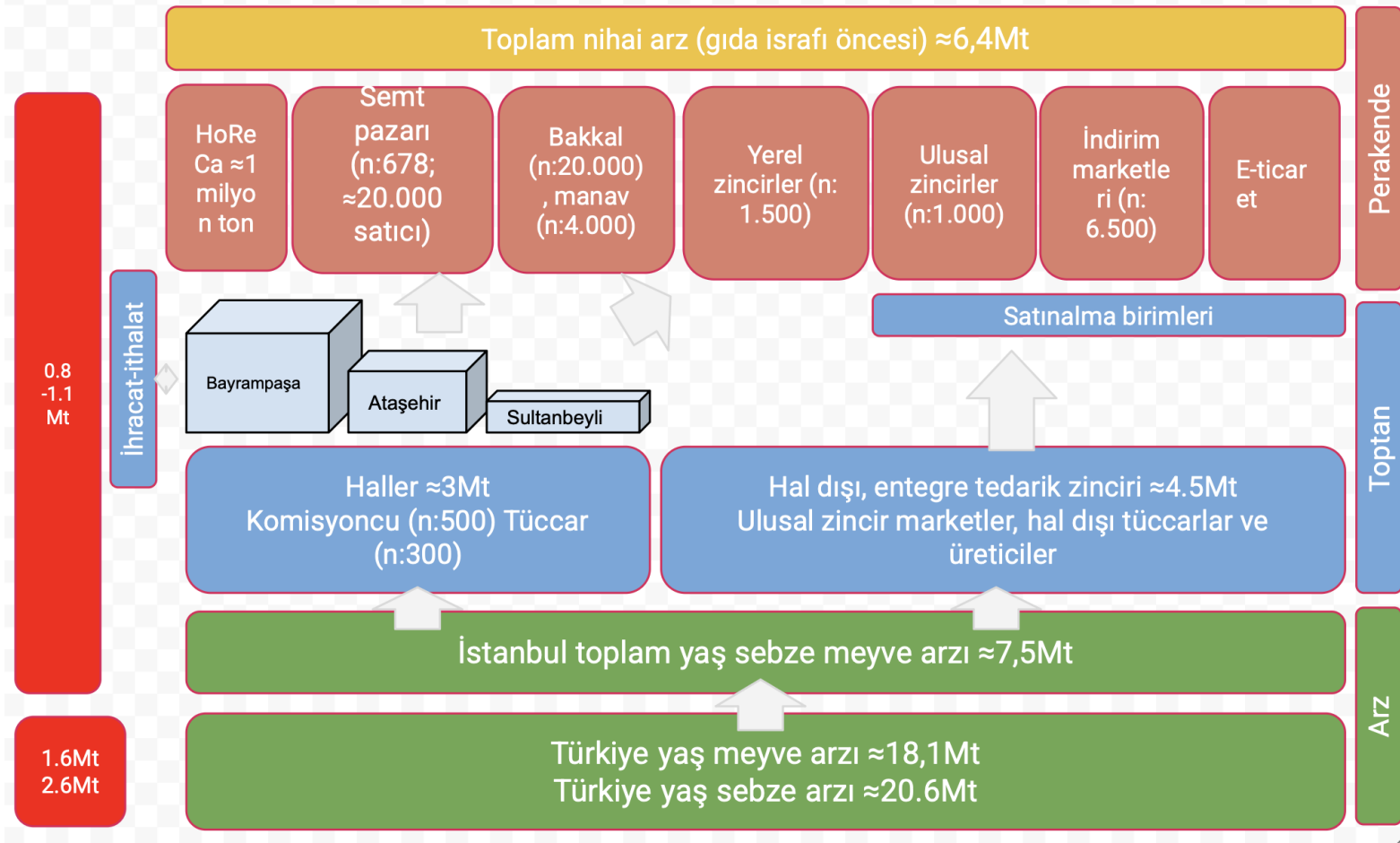
İSTANBUL'DA SÜRDÜRÜLEBİLİR KENTSEL GIDA VE GIDA ATIĞI LOJİSTİĞİ

**İSTİŞARE TOPLANTISI – 22 EKİM
2025**

**EBRD/FAO TARIM GIDA İKLİM VE
ÇEVRESEL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK
İNİSİYATİFİ (ACES)**

Akışlar: ağırlık, değer, enerji, besin öğeleri, biyokütle

İstanbul'da tarladan sofraya taze gıda dağıtımındaki başlıca adımlar, aktörler ve süreçler (2019–2024 dönemi ortalaması, ağırlık bazında).

Varsayım: 0.407 t/kışı/yıl F&V
Gıda kaybı turist tüketimi nedeniyle olduğundan fazla görünebilir.

Kaynak: IBB. 2025a. *İBB hal tonajları veri seti*. [Cited 20 April 2025].

<https://data.ibb.gov.tr/dataset/ibb-hal-tonajlari-veri-seti>

TUIK. 2025b. *Bitkisel ürün denge tabloları*. [cited 20 April 2025].

<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Bitkisel-Urun-Denge-Tabloları-2024-53941>

Türkiye gıda perakendesinde piyasa payları

Kanallara göre gıda perakendecileri	Satışlar (milyon USD) KDV hariç 2023	Piyasa payı
• Modern perakende	48,061	64%
○ Mini marketler	2,287	3%
○ İndirim marketleri	22,868	30%
○ Akaryakıt istasyonları	546	1%
○ Hipermarketler	1,094	1%
○ Süpermarketler	21,266	28%
• Geleneksel perakende	25,799	34%
Toplam fiziki gıda perakende	73,860	98%
Gıda e-ticaret	1,555	2%
Toplam gıda perakende	75,414	100%
Türkiye - toplam perakende	145,000	

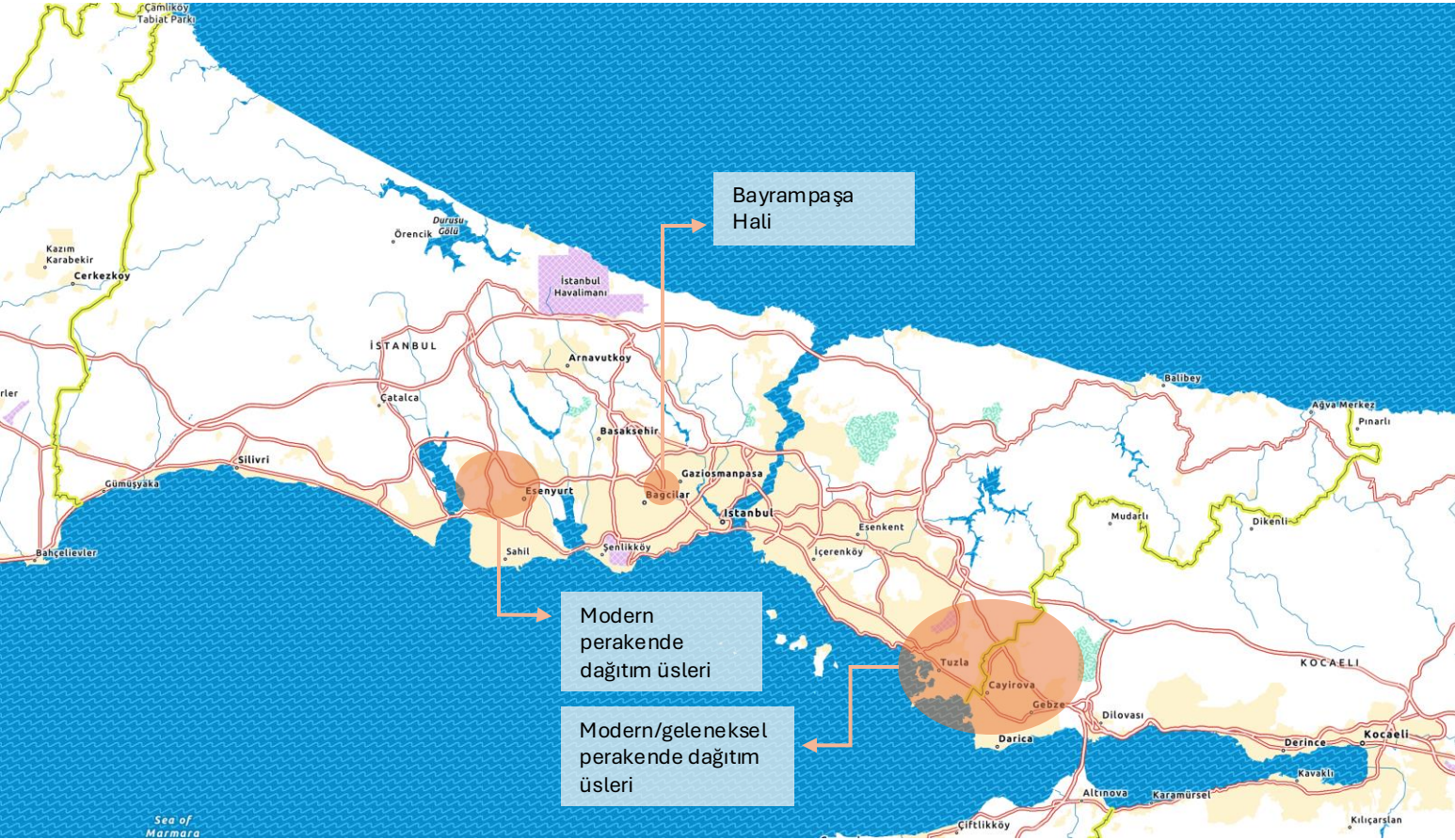
Organize gıda perakendesinin payı 2023 itibarıyla %65'e ulaşmıştır. Bu oran 2020'ye kıyasla organize perakendeciler lehine yaklaşık 15 puanlık bir artışa işaret etmektedir.

Kaynak: USDA Foreign Agricultural Service. 2024. *Retail foods annual*. [Cited 10 April 2025].

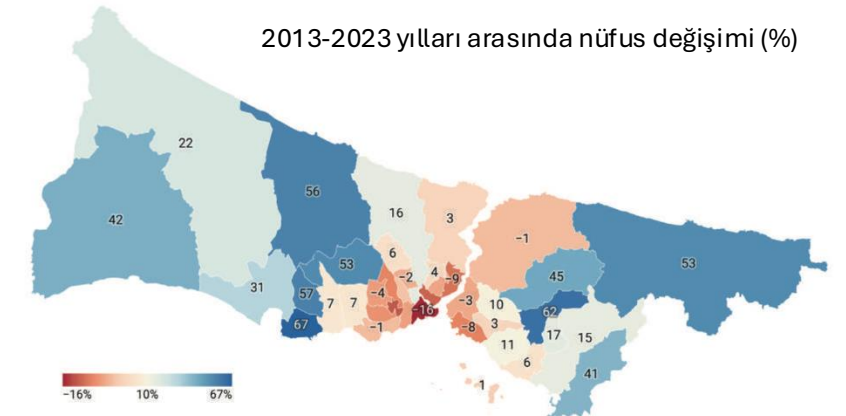
https://apps.fas.usda.gov/newgainapi/api/Report/DownloadReportByFileName?fileName=Retail%20Foods%20Annual_Ankara_Turkiye_TU2024-0053.pdf

Bir bakışta lojistik koridorlar

Kentsel yayılma devam etmektedir. Depo yapılarının %95'i kullanımdadır. En yüksek kira düzeyi \$9/m²'dir (Paris: \$7, Londra: \$31).

Kaynak: TUSIAD. 2024. *E-ticaret lojistiğinde sorunlar ve politika önerileri*. TÜSIAD-T/2024-12/641. İstanbul.
https://tusiad.org/tr/yayinlar/raporlar/item/download/9373_74663887cb1c9b522861f2652edf864f

İLKE. 2025. *İstanbul 39 ilçelerin sosyoekonomik görünümü*. İstanbul.
<https://www.ilke.org.tr/files/netstk/50/web/115/4873/dosyalar/i/istanbul39.pdf>
Esri, TomTom, Garmin, FAO, METI/NASA, USGS

Eğilimler, sonuçlar, kentsel yansımalar

■ T1. Modern perakendenin büyümesi ve konsolidasyonu
Tedarik zincirinde dikey entegrasyon, ürün, format, hizmet çeşitlenmesi → yoğun rekabet

■ I1. Modern perakendecilerin pazar payı artıyor, geleneksel kanal daralıyor.

■ I2.1. “Convenience” mağaza formatları çoğalıyor.

■ I2.2. E-ticaret büyümesi sürüyor (%0 → %2).

■ I2.1. Daha küçük mağazalar, sokak bazında rekabet AB'nin aksine ısı rejimli deposuz, palet-ölçekli ihtiyaçlar.

■ I2.1.1. Daha sık hafif araçla teslimatlar
Kısmi dolulukla yapılan 3PL “dedike” filo seferleri → trafik, emisyon, verimsizlik (lojistik yükü karşılaştıran: semt pazarı + FMCG için süpermarket ikilisi, 1990'lar-2000'ler).

■ I2.1.2. Convenience/discount formatlarda da geniş meyve-sebze gamının yarattığı lojistik yük.

■ I2.2.1-2. Son kilometrede iki tekerlekli dağıtım patlaması
Kurye sayısı, iş güvenliği ve işçi sağlığı riskleri artıyor.

■ I2.2.3. Kentsel alanların yeniden işlevlendirilmesi
Karanlık mağazalar, MFC'ler, bulut mutfaklar, moto-/bisiklet park ve şarj alanları

Eğilimler, sonuçlar, kentsel yansımalar

■ T3. Yaşlanan toptancı halleri (WFM)
Mevcut altyapı çeşitlendirme ve hizmet kapasitesini sınırlıyor

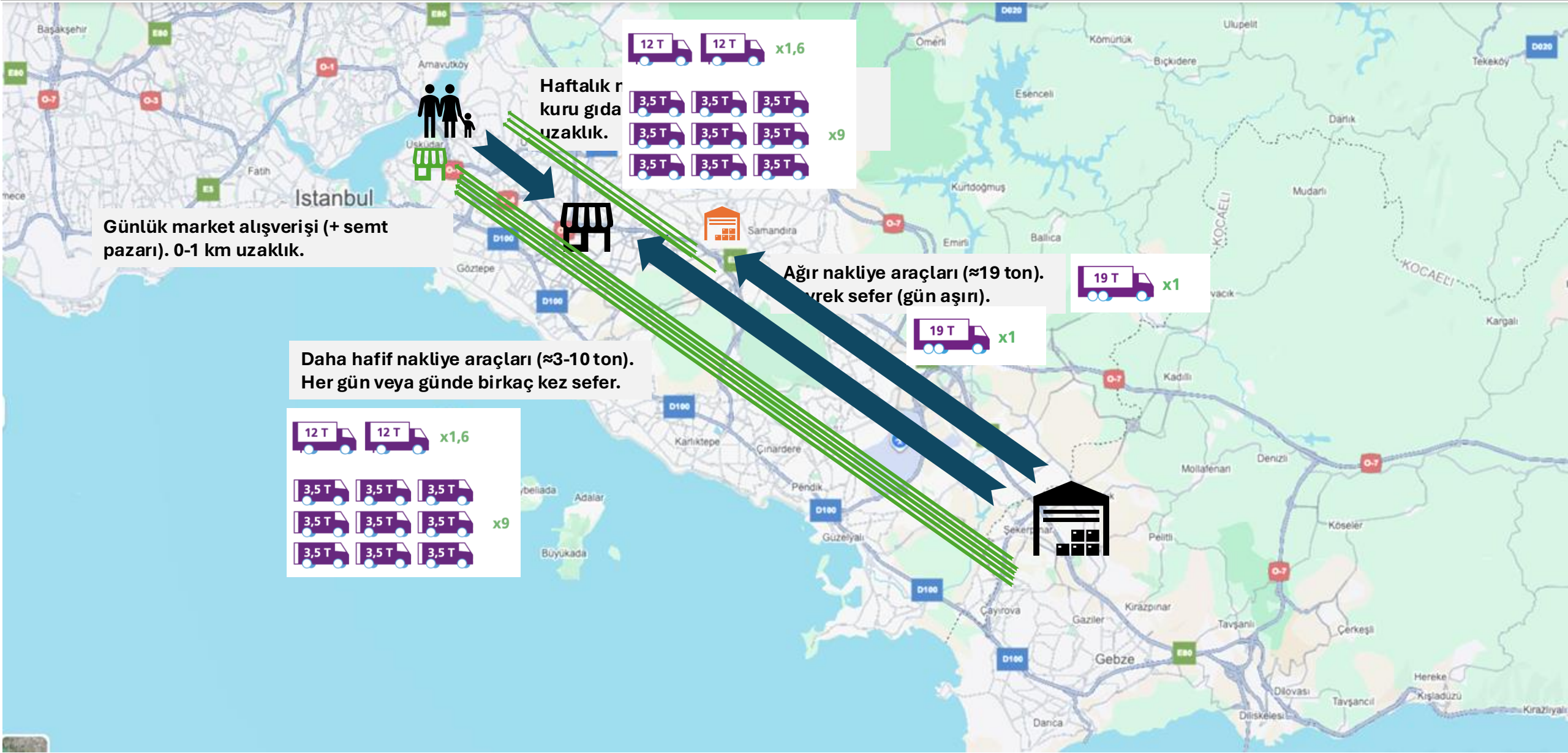
■ I5. Ürün çeşitlendirmesi (paketleme, demetleme), iç verimlilik (yeniden kullanılabilir kasalama), hizmet çeşitlenmesi (örneğin MFC işlevi, bulut mutfak, EV şarjı, kompostlama) kısıtlanıyor.

■ I6. Lojistik standartlar farklılaşıyor
Modern 3PL'ler optimizasyon için yatırım yaparken; geleneksel aktörler geride kalıyor.

■ I5.1. Geleneksel kanalın rekabet gücü azalıyor, eşitsiz lojistik standartlar oluşuyor.

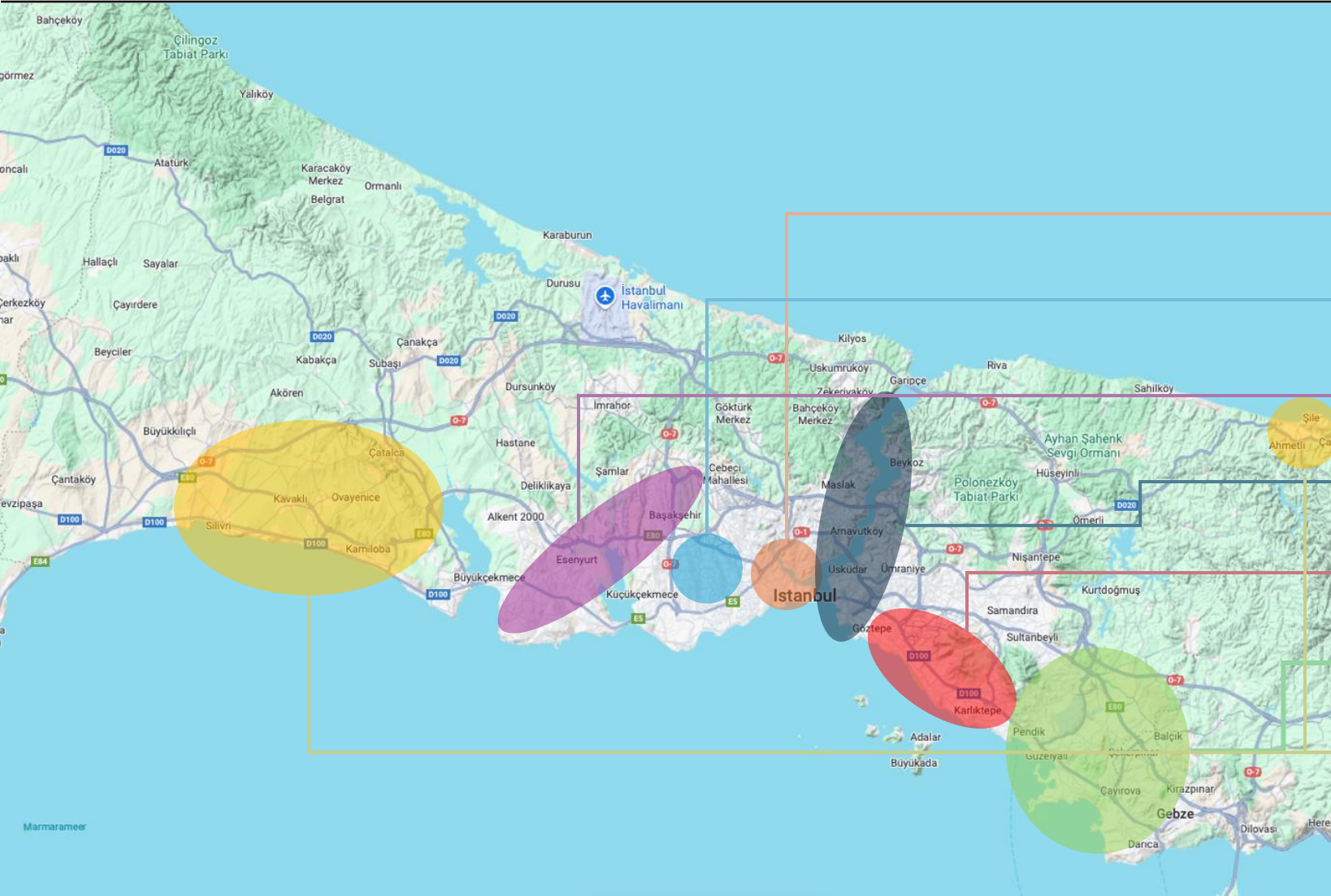

İstanbul'da Dirençli ve Sürdürülebilir Kentsel Gıda ve Gıda Atığı Lojistiği

Kentsel gıda lojistiği açısından ilçe tipolojileri

	Modern perakende yoğunluğu	Semt pazarı yoğunluğu	SES skoru, fiyat duyarlılığı
Tarihî yarımada ve merkez	●	●	128-135 ●
Avrupa iç çeperi	●	●	133-138 ●
Avrupa genişleme hattı	●	●	134-152 ●
Boğaziçi koridoru	●	●	160-176 ●
Anadolu merkez hattı	●	●	159-163 ●
Doğu lojistik hattı	●	●	153-161 ●
Kırsal/yan-kırsal ilçeler	●	●	127-135 ●

İlçe örneği 1: Fatih (Tarihi Yarımada): Sıkışıklık ve koruma dengesi

Bağlam: Yüksek yoğunluk, turizm, karma gelir yapısı, dar sokak dokusu

Sorunlar:

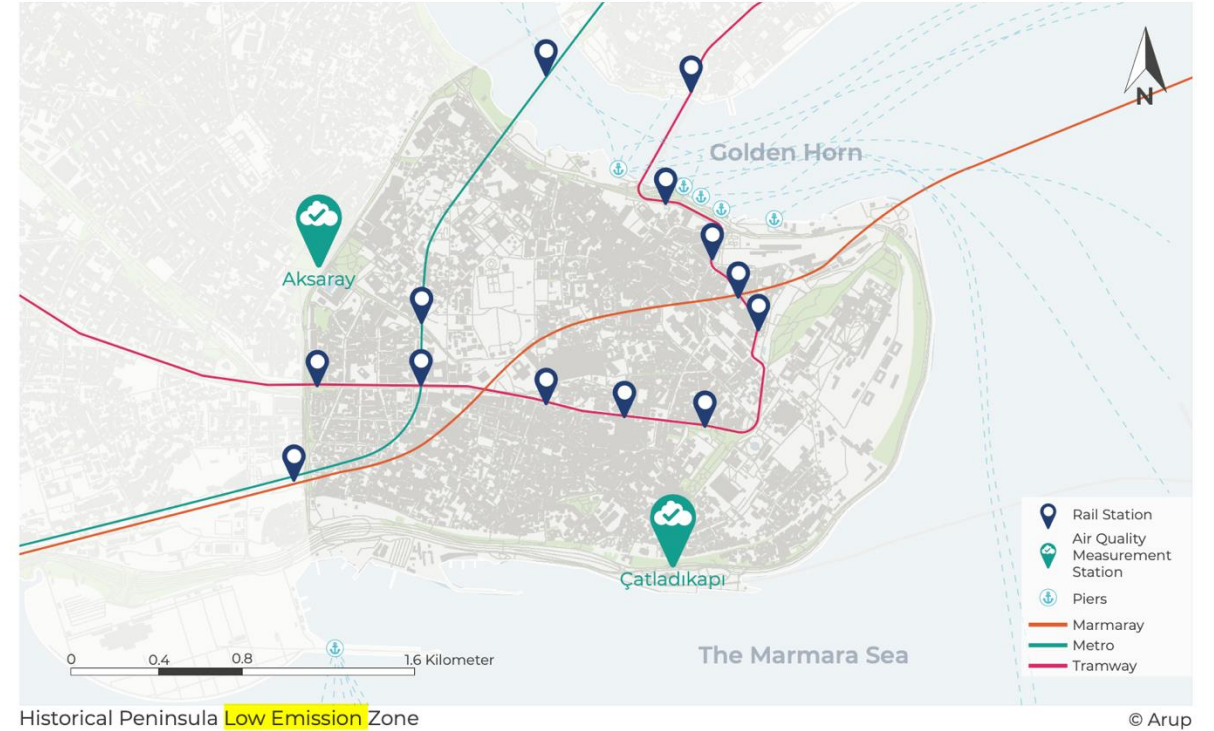
- Aynı caddeye çok sayıda zincir teslimatı
- Çifte park, düzensiz yük boşaltma
- Yüksek iki tekerlekli araç trafiği

Düşük emisyon alanının (LEZ) etkisi (uygulama 2026-2028):

- Erişim kriterlerinin emisyon sınıfına göre düzenlenmesi
- Sessiz teslimat, ortak zaman dilimleri

Pilot fikirleri:

- **Book-a-Bay** uygulaması (ortak rezerve edilebilir yükleme-boşaltma park alanı)
- **Mikro-hub** (kenar bölgede) + kargo bisikleti dağıtımı
- **Sessiz lojistik rehberi** (gürültü ve ışık kriterleri)

Kaynak: IBB. 2025. *Istanbul green city action plan*.

https://ebrdgreencities.com/assets/Uploads/PDF/Istanbul-GCAP_2025_EN.pdf

İlçe Örneği 2: Kadıköy – Çeşitlilik ve yakın dağıtım potansiyeli

Bağlam: Yüksek gelirlili, çok kanallı perakende yapısı

Sorunlar:

- Mağaza içi online sipariş hazırlığı + dark store trafiği
- Sınırlı soğuk alan, ambalaj yığıntısı

Micro-fulfilment Center'ın (MFC) anlamı:

- Toplama–dağıtımın konsolidasyonu
- Optimize rota + daha az sefer

Pilot fikirleri:

- **Müşterek kullanımlı mikro-hub** (Moda–Bahariye bölgesine hizmet)
- **Soğutmalı teslimat dolapları** (aktarma noktalarında)
- **Ters lojistik noktası** (yeniden kullanılabilir kasalar + organik atık geri dönüşü)

© Pexels

Kaynak: İBB. 2025. *Istanbul green city action plan.*
https://lebrgreencities.com/assets/Uploads/PDF/IstanbulGCAP_2025_EN.pdf

İyileştirme alanları

A. En kısıtlı alanlarda son kilometreyi düzenle

- Teslimat zaman pencereleri, randevulu yükleme
- Örn.: Fatih

B. Ortak kullanımlı mikro-fulfilment merkezleri (MFC)

- Ataşehir-Kozyatağı, Şişli-Zincirlikuyu, LEZ kenarı
- Kargo bisikleti ağlarıyla entegre

C. Hâllerin güçlendirilmesi

- Bayrampaşa'nın rehabilitasyonu, Tuzla halinin planlaması
- İki aşamalı lojistik sisteme uyum imkanları

D. Kentsel alanların gıda lojistiği için yeniden işlevlendirilmesi

- MFC / dark store dönüşümleri için trafik ve sessiz lojistik koşullu hızlı izin modelleri
- Yeni depo ve dönüşüm taleplerine yönelik ön alıcı imar planlaması

E. Yeşil kuşak bağlantıları

- Kooperatif lojistik, menşe etiketli akışlar
- Kentsel tarım (dağıtım üslerine ilişik), manda sütü için yem-gübre döngüsü ve yerinde işleme

F. Güvenli ve temiz iki tekerlekli dağıtım

- Moto/kargo bisiklet alanları, eğitim, şarj istasyonları
- İş güvenliği denetimleri, tüketici farkındalığı

G. Veri temelli yönetim

- Hâller, DC'ler, pazarlar, karanlık mağazalar, atık akışları
- Kentsel gıda lojistiği emisyon MRV'si
- Ekonomik/finansal fizibilite çalışmaları

H. Lojistik standartlarında eşit zemin

- Soğuk zincir taşımacılığında geleneksel ve modern sistemler arasında yakınsama